

چرا گفتوگو مهم است؟

اسماعیل گرامی مقدم

یکی از مهم‌ترین جنبه‌هایی که می‌توان ریشه اعتراضات اخیر را از طریق آن تفسیر کرد، موضوع «اقتصاد» است که این روزها کمتر در ارزیابی‌های تحلیلی و رسانه‌ای به آن پرداخته شده است. در تئوری‌های مرتبط با فقر و تبعات فقر، دانشمندان بر این باور هستند که «فقر» اساساً در برابر «مالکیت» معنا پیدا می‌کند. یعنی زمانی که گروهی، عده‌ای و جماعتی مالک امکانات خاصی باشند و از رانت خاصی بهره‌مند شوند به موازات آن مساله فقر و احساس فقر شکل می‌گیرد. یعنی روی دیگر سکه مالکیت‌های غیرطبیعی و غیرمتعارف، احساس فقر است.

وقتی فقر به وجود آمد به دنبال آن پدیده نابرابری و تبعیض نیز هویدا می‌شود. نهایتاً نیز این چرخه به اعتراض، تجمع و آشوب ختم می‌شود. اگر این چرخه را حکومت‌ها قطع نکنند و ادامه یابد، بعد از آشوب‌ها به مرحله فقر تشدید شده می‌رسیم. یعنی کشوری که دچار آشوب و نارسایی‌های اجتماعی می‌شود با مشکلات عدیده در کسب و کار و فعالیت‌های روتین اقتصادی و بیکاری و نهایتاً فروپاشی اقتصادی مواجه می‌شود و این شرایط دوباره منجر به افزایش فقر در جامعه می‌شود. به عبارت روشن‌تر، آشوب‌هایی که به دلیل مقابله با فقر شکل می‌گیرد، خود منجر به افزایش فقر مطلق در آینده می‌شود. از جنبه سیاسی و اجتماعی نظام‌های سیاسی باید تلاش کنند به گونه‌ای نظام تصمیم‌سازی‌ها را مستقر کنند که منجر به کاهش فقر، نابرابری و تبعیض شود. این اتفاق در نظام تصمیم‌سازی‌های کشور نیفتاده است و توجهی به آن نشده است. براساس اعداد و ارقام مرکز آمار و بانک مرکزی، شکاف طبقاتی به نسبت یک‌الی دو دهه گذشته به شدت افزایش پیدا کرده است. شاخص فلاکت و فقر مطلق و فقر نسبی بسیار عمیق شده است. دلیل این شکاف عمیق نیز آن است که افراد برخوردار و طبقه متوسط که در سال‌های قبل جمعیت بالایی از ایرانیان را تشکیل می‌دادند به دلیل تورم بالای برآمده از نظام تصمیم‌سازی‌های اخیر، تحریم‌ها و... به شدت کوچک شده و دچار ضعف شده‌اند. برجام فرصتی برای ایران و اقتصاد ایران بود که در سایه آن می‌شد، سرمایه خارجی قابل توجهی جذب کرد، روند نوسازی اقتصادی را تسریع بخشید، پالایشگاه‌های نفت و گاز را در مسیر بازسازی قرار داد، تحریم‌ها بیمه را پشت سر

گذاشت و در کل دهها استفاده اقتصادی و راهبردی دیگر را تجربه کرد. این روند به دلیل عدم توجه به ضرورت احیای برجام توسط دولت سیزدهم دچار تغییر شد. باید توجه داشت در عالم سیاست و دیپلماسی، تضامین صددرصدی وجود ندارد و نمی‌بایست این درخواست‌ها از سوی دولت مطرح می‌شد. در قراردادهای گذشته ایران و در زمان رژیم سابق نیز قراردادهایی با کشورهای دیگر منعقد شده که در ادامه در جمهوری اسلامی تغییر یافته است. باید توجه داشت شرایط سخت اقتصادی به عنوان یکی از دلایل اصلی اعتراضات، خود را در کف خیابان نشان می‌دهد و احیای برجام می‌توانست این روند را تعدیل سازد. اینکه بسیاری از معترضان حاضر به ترک خیابان نیستند، برآمده از ناامیدی و نداشتن چیزی برای از دست دادن است. اگر با این افراد صحبت شود، اغلب از ناامیدی نسبت به چشم‌انداز آینده صحبت می‌کنند، بنابراین یکی از گزاره‌های مهم تحلیلی برای درک شرایط موجود ریشه‌های اقتصادی و رفاهی است. هر زمان که ما از اثر تحریم‌ها و مشکلات اقتصادی سخن گفتیم روزنامه کیهان به ما تاخت و اعلام کرد در مسیر دشمنان قدم

بر می‌داریم، درحالی که این اظهارات دقیقاً در راستای منافع ملی است. برجام می‌بایست به سرانجام می‌رسید و در سال 99 این فرصت وجود داشت که این فرصت به دلیل نگاه‌های سیاسی از دست رفت. سیاست‌گذاران ایرانی باید پیشنهادات مطرح شده از سوی کارشناسان را پیگیری کنند و برنامه‌های عملی برای عبور از مشکلات را تدارک ببینند. از سوی دیگر اگر طی سال‌های اخیر با رقابتی کردن انتخابات، فضای کنشگری معقول را برای نسل‌های ایرانی فراهم می‌کردند، بدون تردید بسیاری از نارسایی‌های فعلی رخ نمی‌دادند. نکته‌ای که تصمیم‌سازان کشور برای عبور از بحران‌ها باید مورد توجه قرار دهند، روش‌های نرم و علمی است. آقای محسنی اژه‌ای مسیر گفت‌وگو را پیشنهاد داده‌اند. ضرورتی که سال‌هاست از سوی اصلاح‌طلبان بر آن تأکید می‌شود. این گفت‌وگو می‌تواند با منتقدان آغاز شود و در ادامه با معترضان و ناراضیان ادامه پیدا کند. صدا و سیما به عنوان رسانه ملی کشور باید از یک صدایی دست بردارد و تلاش کند، تریبونی برای نحله‌های مختلف فراهم کند. از این طریق فضای عمومی جامعه به جای تنش به سمت آرامش میل می‌کند. فارغ از اینکه رسانه‌های خارجی چه می‌گویند، صدا و سیما باید زمینه گفت‌وگو در کشور را فراهم کند. این رویکرد می‌تواند کشور را در برابر تکانه‌های داخلی و خارجی محفوظ دارد و زمینه اتحاد، امید و رشد را برای کشور فراهم سازد. از این طریق می‌تواند برجام را به ثمر رساند، اقتصاد را بهبود بخشد و مردم را درخصوص چشم‌انداز آینده امیدوار ساخت.

منبہ: □□□□□□ □□□□□□ □□□□□□ □□□□□□ 21 □□□□□□ 1401 □□□□□□